

Posudek vedoucího diplomové práce

Aleš Buzu:

**Recuperarea identității naționale în Besarabia prin intermediul limbii române
(Znovunabytí besarabské národní identity prostřednictvím rumunštiny)**

(Ústav románských studií FFUK, 2012)

Diplomant Aleš Buzu předložil ucelenou, přehledně strukturovanou a dobře dokumentovanou práci o situaci rumunštiny a národní identity v Besarábii od r. 1812 do dnešních dnů. Seznamuje v ní s historickými podmínkami, jež postupně vedly k oslabení rumunské jazykové a národní identity či takřka k její ztrátě, ale i s těmi, jež v 80. letech 20. století přinesly novou naději v její obrození.

Diplomová práce A. Buza obsahuje úvod, čtyři kapitoly a závěr. Zabývá se problematikou Besarábie současně z perspektivy diachronní i synchronní. Rozbor začíná obdobím 1812-1918, v němž carské Rusko po anexi území mezi Dněstem a Prutem usilovalo o jeho rusifikaci. Výsledkem ruské politiky bylo to, že rumunština přežívala jako hovorový jazyk na venkově a pouze úzká vrstva intelektuálů měla přístup k moderní rumunské literatuře a kultuře. V práci je věnována zvláštní pozornost těm představitelům inteligence, kteří se angažovali v zápase o národní emancipaci a zasloužili se o uchování rumunštiny jako živého jazyka.

Ve třetí kapitole věnované vývoji rumunštiny na obou březích Prutu autor konstatuje, že zatímco základní mluvnická struktura jazyka zůstala stejná, lexikální složka se vyvíjela odlišně: v Rumunském království se obohacovala o výpůjčky z jiných jazyků, což v Besarábii nebylo možné kvůli carské a později stalinské politice izolacionismu. Z tohoto důvodu se v besarabské rumunštině uchovalo množství archaických a rustikálních výrazů; tento fakt však v žádném případě neopravňuje k tvrzení o existenci dvou odlišných jazyků, jak to činily moskevské úřady. Aleš Buzu shrnuje historické, politické a lingvistické argumenty dokládající neopodstatněnost koncepce „moldavského národa a jazyka“: „Teorie tzv. moldavanství má protirumunský ideologický základ a sloužila carskému Rusku k tomu, aby se pokusilo vytvořit na původním kulturním a jazykovém základu jakousi ‘novou identitu’, s cílem přesvědčit Rumuny mezi Prutem a Bugem, že jsou ‘národ’ odlišný od Rumunů, a dokonce převyšující Rumuny na západ od Prutu.“ (s. 62) Práce se podrobně zabývá ideou „moldavského jazyka“, která je dlouhodobě zdrojem polemik mezi politickými a kulturními

činiteli a i nyní, řadu let po pádu komunismu, komplikuje řešení národní identity v Moldavské republice.

V poslední kapitole diplomant rozebírá společenskopolitickou a kulturní situaci v Moldavské SSR jako součásti Sovětského svazu a poukazuje na úsilí besarabských spisovatelů a publicistů o národní emancipaci, které v době gorbačovské perestrojky dosáhlo významného vítězství uznáním rumunštiny/moldavštiny jako státního jazyka v srpnu 1989. Jak ale autor upozorňuje, boj o mateřský jazyk neskončil, neboť problémy vyvolané pojmem „moldavský jazyk“ ovlivňují negativně jak domácí společenskopolitický kontext, tak i vztahy Moldavska k dalším státům včetně Rumunska.

Předložená diplomová práce splnila stanovený cíl díky tomu, že poskytuje souvislý, objektivní a dokumentárně podložený obraz etnolingvistické situace v Besarábii počínaje jejím odtržením od původní vlasti. Aleš Buzu průběžně sledoval historické, politické, společenské a kulturní události v Besarábii ve vztahu k moskevskému centru, k ostatním sovětským republikám i k Rumunsku, přičemž vycházel zejména z novější sekundární literatury. Oceňuji, že mu psaní v rumunštině nečiní potíže, i když mám výhrady k formulacím jako „Limba română din Basarabia/ RSS Moldovenească .... reprezintă *aproape* *că perfect* cazul unei limbi a unei populații colonizate...” (s. 7) sau „mai mulți politicieni *au prins a vedea*...” (p. 13), k některým gramatickým chybám a ke zkratkám, jež spisovný jazyk nepovoluje, např. „or. Chișinău“. V případě, že by se uvažovalo o publikování předložené práce, doporučovala bych pečlivou revizi textu.

Závěrem bych chtěla zdůraznit, že minulé a současné osudy bývalé rumunské historické země nejsou dostatečně známy mladým lidem v Rumunsku, a proto se domnívám, že diplomní práce Aleše Buza se může stát užitečným studijním materiálem pro další mladé badatele se zájmem o dané téma. Celkový příznivý dojem z četby práce podporuje nakonec i to, že je psána z hlediska autora, který si je vědom své genetických a citových vazeb k Besarábii. Domnívám se, že diplomant se úspěšně zhostil zadaného úkolu a práci plně doporučuji k obhajobě.

Craiova 26. 5. 2012

Dr. Olivia Bălănescu